

**Інформаційна довідка щодо сучасних тенденцій розвитку та
стану забезпечення незалежності суддів і судової системи в Україні
протягом 2024–2025 років**

**Інформаційна довідка щодо сучасних тенденцій розвитку та
стану забезпечення незалежності суддів і судової системи в Україні
протягом 2024–2025 років***

Анотація. У довідці проведено аналіз трансформації системи правосуддя України в контексті переговорного процесу щодо вступу України до Європейського Союзу та завершення двостороннього «скринінгу» законодавства за переговорним розділом 23 «Судова влада та основоположні права». Досліджено новітні європейські тенденції, зокрема питання імплементації стандартів кіберправосуддя, етичних меж використання штучного інтелекту (ШІ), подолання професійної ізоляції суддів через механізми «інтервізії» та підвищення якості і зрозумілості судових рішень. Окрему увагу приділено оцінці операційної спроможності органів суддівського врядування, результатам розбудови автономної архітектури дисциплінарної підзвітності та впровадженню меритократичних процедур добору суддів на основі об'єктивізованих критеріїв доброчесності. Також здійснено критичний аналіз системних викликів, що загрожують функціональній стійкості та безперервності правосуддя в умовах воєнного стану.

Ключові слова: верховенство права, незалежність суддів, судова система, європейська інтеграція, меритократія, цифровізація правосуддя, доброчесність, дисциплінарна підзвітність суддів, кваліфікаційне оцінювання суддів.

Зміст

Вступ.....	4
Основна частина.....	4
1. Нові сучасні тенденції розвитку європейського законодавства щодо незалежності суддів і судової системи.....	4
2. Стан українського законодавства щодо забезпечення незалежності суддів і судової системи.....	6
3. Стан імплементації та результати виконання Україною європейських стандартів у сфері правосуддя та основоположних прав.....	8
Висновки.....	11

Вступ

Україна вступила у вирішальну фазу переговорного процесу щодо членства в Європейському Союзі (далі – ЄС) після офіційного відкриття перемовин у червні 2024 року та успішного завершення двостороннього «скринінгу» національного законодавства за розділом 23 «Судова влада та основоположні права» у вересні 2025 року.

За цих обставин актуалізується необхідність здійснення комплексного аналізу результативності національних реформ у системі правосуддя відповідно до вимог кластера 1 («Основи процесу вступу до ЄС») та засадничого європейського принципу недопущення регресу. Стратегічний фокус зміщується з етапу інституційної реанімації органів суддівського врядування (Вищої ради правосуддя (ВРП) та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККСУ)) на верифікацію їх фактичної операційної спроможності та оцінку якості судового процесу в умовах триваючого правового режиму воєнного стану.

Дослідницькою службою Верховної Ради України вже аналізувалися питання забезпечення незалежності судової влади, зміни, спрямовані на удосконалення процедур добору, оцінювання, суддівської кар'єри, підвищення вимог до суддів та прозорості їхньої діяльності¹. Окрім того, у Путівниках Плану для Ukraine Facility² проводиться постійний огляд, серед іншого, і стану забезпечення незалежності судової влади.

Ключовим завданням цього дослідження є моніторинг здатності системи правосуддя забезпечувати верховенство права через утвердження меритократії, зрозумілості та прозорості судових процедур для суспільства.

Основна частина

1. Нові сучасні тенденції розвитку європейського законодавства щодо незалежності суддів і судової системи.

Сучасні тенденції європейського законодавства щодо незалежності та ефективності правосуддя свідчать про перехід від суто формальних гарантій до комплексних системних інструментів, що поєднують структурну незалежність, цифрову етику та нову культуру професійної взаємодії³. Європейська практика останніх років фокусується на детальній регламентації механізмів, які запобігають будь-якому неправомірному впливу на судову систему.

Розширення структурних індикаторів незалежності та доброчесності. Нові індикатори правосуддя включають не лише оцінку правового статусу суддів, а й змістовний аналіз процедур призначення голів судів з метою усунення ризиків політичного втручання на адміністративному рівні. Ключовим трендом є запровадження систем декларації активів та перевірки доброчесності не лише як антикорупційного заходу, а як фундаментального засобу зміцнення суспільної

¹ Інформаційна довідка щодо забезпечення незалежності судової влади (у контексті переговорного розділу 23 «Судова влада та основоположні права»). Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/law_judic_activ/inform_references-pravsud/76395.html

² Путівники Плану для Ukraine Facility. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/analytical_periodical/76127.html

³ EU Justice Scoreboard 2024. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en

довіри до незалежного суду⁴. Особлива увага приділяється ролі незалежних Рад правосуддя, де щонайменше половина членів мають бути суддями, обраними своїми колегами, що є основою захисту від зовнішнього тиску⁵.

Кіберправосуддя та етика штучного інтелекту (ШІ). Цифрова трансформація правосуддя в ЄС вийшла за межі простого впровадження ІТ-інструментів і зосередилася на етичних аспектах кіберправосуддя. Сучасне європейське регулювання базується на «Європейській етичній хартії про використання ШІ в судових системах», яка вимагає, щоб технології не підривали право на справедливий суд та особисту свободу розсуду судді. Важливою тенденцією є заборона профілювання суддів для запобігання використанню алгоритмів з метою маніпуляції вибором юрисдикції («forum shopping»). Вимагається суворе дотримання принципу «під контролем користувача», щоб суддя не був юридично зв'язаний автоматизованим рішенням і міг його переглянути⁶. Забезпечується повна прозорість алгоритмів для проведення зовнішніх аудитів методів обробки даних у судовій системі⁷.

Подолання професійної ізоляції суддів. Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) активно просуває відхід від традиційної ізоляції суддів, яка сьогодні визнана бар'єром для якості та розвитку правосуддя. Нові підходи включають «інтерв'їю» (Peer Review) як добровільний та конфіденційний обмін досвідом між колегами для вдосконалення професійних навичок. Створюються професійні команди навколо судді із залученням помічників та юридичних радників для прискорення підготовки рішень без втрати незалежності розсуду. Використовуються цифрові платформи, блоги й форуми для гармонізації судової практики та зміцнення юридичної визначеності⁸.

Якість судового процесу та зрозумілість правосуддя. Тенденцією 2025 року стало посилення вимог до якості судового розгляду та чіткої структурованості судових рішень. Рекомендується використання простої юридичної мови без надмірних латинізмів, щоб зробити правосуддя зрозумілим для сторін і громадськості. З метою оптимізації судового навантаження та запобігання надмірній тривалості проваджень, європейські настанови регламентують обсяг та структуру змагальних документів адвокатів через запровадження уніфікованих макетів оформлення та лімітів кількості сторінок, що дозволяє судді ефективно опрацьовувати аргументи та мінімізує ризики судових помилок. Фундаментальною вимогою є підготовка зрозумілих та чітко структурованих судових рішень, прозорість і вмотивованість яких є

⁴ Там само.

⁵ Webinar «Analysis of the overall structure of democracy in the EU: an overview of key institutions and mechanisms of the EU democratic processes». Research Service of the Verkhovna Rada of Ukraine, 09 December 2024. URL: https://research.rada.gov.ua/en/news/news_en/75677.html

⁶ Human Rights, Democracy, and the Rule of Law Assurance Framework for AI Systems: a proposal prepared for the Council of Europe's Ad hoc Committee on Artificial Intelligence. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

⁷ Там само. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

⁸ Breaking up judges' isolation Guidelines to improve the judge's skills and competences, strengthen knowledge sharing and collaboration, and move beyond a culture of judicial isolation. CEPEJ (2019)15. URL: <https://rm.coe.int/cepej-2019-15-en-knowledge-sharing/16809939e4>

запобіжником проти свавілля та ключовим чинником зміцнення легітимності судової влади в очах громадськості⁹.

Модернізація оцінювання роботи суддів. Сучасне європейське правосуддя остаточно відмовляється від суто кількісних показників «продуктивності» на користь багатовимірної оцінювання якості роботи. Оцінювання тепер враховує складність справ, етичну поведінку, комунікаційні навички та здатність працювати з новими технологіями. Активно впроваджується самооцінювання і механізми зворотного зв'язку від учасників судових проваджень. Оцінка роботи судді чітко відокремлюється від дисциплінарних процедур для захисту принципу незмінюваності¹⁰.

Орієнтація на вразливі групи та доступність. Останні реформи спрямовані на створення «людиноцентричного» правосуддя, що включає специфічні заходи для дітей та осіб з інвалідністю. Забезпечуються інклюзивне середовище й адаптована інформація для неповнолітніх учасників процесу. Підкреслюється нерозривний зв'язок між належним фінансуванням судової системи та здатністю суддів зберігати реальну незалежність в умовах економічних криз¹¹.

2. Стан українського законодавства щодо забезпечення незалежності суддів і судової системи.

Сучасне українське законодавство перебуває у фазі інтенсивної трансформації, спрямованої на виконання вимог кластера 1 («Основи процесу вступу до ЄС») та Дорожньої карти з питань верховенства права. Основною тенденцією звітної періоду є зміщення фокусу з відновлення роботи органів врядування на запровадження об'єктивізованих критеріїв та уніфікованих стандартів у процедурах суддівської кар'єри.

Об'єктивізація критеріїв доброчесності та професійної етики. Ключовим законодавчим кроком стало ухвалення Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедур суддівської кар'єри»¹², який запровадив Єдині показники для оцінки доброчесності та професійної етики судді й кандидата на посаду судді. Ці показники, затверджені Вищою радою правосуддя у грудні 2024 року, мають на меті мінімізувати суб'єктивізм під час кваліфікаційного оцінювання та конкурсних процедур¹³. Також уточнено роль Громадської ради доброчесності (ГРД) із наданням їй права повного доступу до

⁹ Guidelines on the quality of the jurisdictional debate in civil and administrative matters. CEPEJ (2025)8. URL: <https://rm.coe.int/cepej-2025-8-en-guidelines-on-the-quality-of-jurisdictional-debate/1680b6959d>

¹⁰ Guidelines on the evaluation of the quality of work of judges. CEPEJ (2024)5. URL: <https://rm.coe.int/cepej-2024-5-evaluation-of-the-quality-of-the-work-of-judges-en/1680b2c739>

¹¹ Webinar «Analysis of the overall structure of democracy in the EU: an overview of key institutions and mechanisms of the EU democratic processes». Research Service of the Verkhovna Rada of Ukraine, 09 December 2024. URL: https://research.rada.gov.ua/en/news/news_en/75677.html

¹² Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедур суддівської кар'єри : Закон України від 9 грудня 2023 року № 3511-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3511-20#Text>

¹³ Щорічна доповідь про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2024 рік, затверджена рішенням Вищої ради правосуддя 29 травня 2025 року № 1157/0/15-25. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/shchorichna_dopovid_za_2024_rik_pro_stan_zabezpechennya_nezalezhnosti_suddiv_v_ukrayini_0.pdf

матеріалів суддівського досьє і встановленням вимоги подолання її негативного висновку двома третинами голосів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Відновлення та модернізація дисциплінарної підзвітності. Визначальною подією кінця 2024 року став запуск Служби дисциплінарних інспекторів при ВРП, що дозволило відновити розгляд понад 11000 дисциплінарних скарг, накопичених за період неповноважності ВРП¹⁴. Законодавство 2024 року (закони України № 3304-IX та № 3378-IX) чітко розмежувало функції інспектування та безпосереднього прийняття рішень Дисциплінарними палатами, що відповідає стандартам Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) щодо незалежності. Для посилення гарантій незалежності у 2023–2024 роках із Кримінального кодексу України було остаточно виключено статтю 375 (постановлення завідомо неправосудного рішення), яка роками використовувалася як інструмент тиску на суддів.

Реформування системи адміністративної юстиції та спеціалізація. У лютому та вересні 2025 року було ухвалено законодавство про створення Київського спеціалізованого окружного адміністративного суду та відповідного апеляційного суду для розгляду публічно-правових спорів загальнодержавного рівня¹⁵. Цей крок спрямований на вирішення кризи, спричиненої ліквідацією Окружного адміністративного суду міста Києва, та забезпечення доступу до незалежного правосуддя у публічно-правових спорах загальнодержавного рівня. Також триває вдосконалення законодавчого регулювання діяльності Вищого антикорупційного суду (ВАКС), зокрема щодо розширення його кадрового складу та зміцнення інституційної автономії¹⁶.

Цифрова трансформація та сталість в умовах воєнного стану. У 2024 році суттєво розширено використання Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи (ЄСІКС), зокрема через впровадження обов'язкових електронних кабінетів та легалізацію дистанційних онлайн-слухань у кримінальному процесі (Закон № 3604-IX). У грудні 2024 року було затверджено детальну Дорожню карту модернізації ІТ-рішень у судовій системі, яка передбачає суттєве оновлення застарілих модулів ЄСІКС до 2027 року.

Системні виклики та ризики політичного втручання. Попри прогрес, Європейська Комісія відзначає ризики, пов'язані з липневими змінами до законодавства 2025 року, які дозволяють призначення прокурорів без конкурсу під час воєнного стану та надають Генеральному прокурору надмірний доступ до матеріалів розслідувань. Також критичною залишається проблема кадрового

¹⁴ Звіт про виконання Угоди про асоціацію за 2024 рік. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/agreement/reports/>

¹⁵ Про утворення Спеціалізованого окружного адміністративного суду, Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду: Закон України від 16 вересня 2025 року № 4602-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en-sv/4602-20#Text>

¹⁶ Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» щодо Громадської ради міжнародних експертів: Закон України від 8 жовтня 2024 року № 3996-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3996-20#Text>; Про внесення змін до статті 31 Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення порядку здійснення кримінального провадження: Закон України від 24 квітня 2024 року № 3655-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3655-20#Text>; Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду справ Вищим антикорупційним судом: Проект Закону України (реєстр. № 14033 від 11.09.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57312>

дефіциту (понад 2000 вакансій) і недостатнього фінансування апаратів судів, що покриває лише 61 % реальних потреб системи. Затримка із заповненням вакантних посад у складі Конституційного Суду України через відсутність консенсусу в парламенті щодо ветованих або рекомендованих міжнародними експертами кандидатур перешкоджає вчасній ротації суддів та нівелює зусилля держави щодо виконання вимог розділу 23 у частині зміцнення конституційної стабільності¹⁷.

Отже, аналіз нормативно-правових змін дозволяє констатувати, що основними тенденціями розвитку правового регулювання у сфері судоустрою та статусу суддів у 2024–2025 роках стали:

утвердження принципу меритократії – запровадження прозорих і змагальних процедур добору кандидатів на посаду судді, що базуються на об'єктивних критеріях оцінки професійної компетентності та технічної підготовки;

цифровізація системи правосуддя – законодавче закріплення пріоритету електронної форми судочинства та розширення процесуальних можливостей для здійснення дистанційного правосуддя;

утвердження принципу підзвітності судової влади – розбудова автономної інституційної архітектури дисциплінарної відповідальності суддів через забезпечення повноцінного функціонування Служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя;

інституційна адаптивність системи правосуддя – забезпечення безперервності здійснення правосуддя в умовах воєнного стану через механізми екстраординарної зміни територіальної підсудності судових справ за рішенням Вищої ради правосуддя на підставі подання Голови Верховного Суду.

3. Стан імплементації та результати виконання Україною європейських стандартів у сфері правосуддя та основоположних прав.

Динаміка нормативно-правового наближення та статус у переговорному процесі. За результатами моніторингу виконання Угоди про асоціацію, станом на кінець 2024 року Україна досягла 93 % рівня наближення законодавства до стандартів ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки. Офіційне відкриття переговорів про вступ до ЄС у червні 2024 року та успішне завершення двостороннього «скринінгу» національного законодавства у вересні 2025 року підтвердили високий ступінь готовності державних інституцій до повної інтеграції. Ключовим індикатором прогресу для подальшого поступу Кластера 1 визначено Дорожню карту з питань верховенства права, схвалену в травні 2025 року, яка передбачає реалізацію 109 конкретних заходів протягом 2025–2027 років¹⁸.

Фактичні показники операційної спроможності органів урядування та кваліфікаційного оцінювання. Практична діяльність Вищої ради правосуддя супроводжується ризиком інституційної дестабілізації: із березня 2025 року

¹⁷ Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Ukraine 2025 Report, SWD (2025) 759 final. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf

¹⁸ Там само.

орган працює у складі 15 членів (при конституційній нормі 21), що є межею мінімального кворуму для прийняття стратегічних рішень. Станом на середину 2025 року кваліфікаційне оцінювання залишається незавершеним стосовно 1573 суддів, що вимагає інтенсифікації роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Протягом 2024 року ВРП вдалося внести подання про призначення на посади 471 судді, проте динаміка звільнень та відпусток за віком значно перевищує темпи оновлення корпусу¹⁹.

Результати впровадження стандартів у сфері фундаментальних прав людини. Визначальним етапом зміцнення міжнародної правосуб'єктності стала ратифікація Римського статуту, який набув чинності для України 1 січня 2025 року, що потребує подальшого приведення Кримінального кодексу України у відповідність до норм міжнародного права. У сфері протидії катуванням досягнуто практичного результату через масштабування системи «Custody Records», яку станом на грудень 2024 року впроваджено у 95 ізоляторах тимчасового тримання для забезпечення прозорості утримання. Також березні 2025 року було вперше представлено національний Індекс гендерної рівності (61,4 бала), сформований за методологією Європейського інституту з питань гендерної рівності (EIGE), що дозволило забезпечити об'єктивне оцінювання рівня дотримання антидискримінаційних стандартів в Україні²⁰.

Системні бар'єри та інституційні дефіцити в антикорупційній архітектурі. Попри високу динаміку розслідувань у справах про корупцію на високому рівні, Європейська Комісія фіксує критичні ризики через збереження законодавчих норм про автоматичне закриття справ у зв'язку із закінченням строків розслідування («правки Лозового»), що прямо підриває ефективність правосуддя. Додатковим фактором ризику визнано тривалу недоукомплектованість Конституційного Суду України через незаповнення парламентом вакансії за своєю квотою із числа вєтованих експертами кандидатів. Констатується також регрес у частині прозорості прокурорської кар'єри через законодавчі зміни в липні 2025 року, що допускають призначення на посади без конкурсу²¹.

Стан функціонування системи правосуддя в умовах ресурсного дефіциту. Реалізація права на справедливий суд (стаття 6 ЄКПЛ) перебуває під загрозою через критичну недоукомплектованість суддівського корпусу. Ситуація посилюється хронічним недофінансуванням. Низька привабливість суддівської кар'єри та відтік професійних кадрів з апаратів судів через неспівмірну оплату праці визначено ключовою загрозою для стійкості системи в умовах воєнного стану²².

¹⁹ Щорічна доповідь про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2024 рік, затверджена рішенням Вищої ради правосуддя від 29 травня 2025 року № 1157/0/15-25. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/shchorichna_dopovid_za_2024_rik_pro_stan_zabezpechennya_nezalezhnosti_suddiv_v_ukrayini_0.pdf

²⁰ Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Ukraine 2025 Report, SWD (2025) 759 final. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf

²¹ Там само.

²² Щорічна доповідь про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2024 рік, затверджена рішенням Вищої ради правосуддя від 29 травня 2025 року № 1157/0/15-25. URL:

Візуалізацію ключових показників реформування та системних викликів, що визначають сучасний стан і стійкість судової системи України у 2024–2025 роках, наведено на Рис. 1*.

Рис. 1.

https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/shchorichna_dopovid_za_2024_rik_pro_stan_zabezpechennya_nezalezhnosti_suddiv_v_ukrayini_0.pdf

* Рисунок згенерований за допомогою технологій ШІ.

Отже, стан виконання європейських стандартів характеризується парадоксальним розривом між високим рівнем законодавчої гармонізації (93 %) і фактичною кризою операційної спроможності судів через кадровий і фінансовий дефіцит. Успіх подальшої інтеграції за Кластером 1 залежить не від ухвалення нових актів, а від ресурсного наповнення системи та усунення процесуальних перешкод у кримінальному судочинстві.

Висновки

Сучасні європейські тенденції свідчать про зміщення парадигми незалежності суддів: від формального захисту правового статусу до пріоритезації якості судового процесу та забезпечення зрозумілості правосуддя для суспільства. Для України це означає, що успішна імплементація стандартів ЄС та виконання вимог розділу 23 не можуть обмежуватися лише завершенням інституційного відновлення органів суддівського врядування, а потребують утвердження нової судової культури. Вона має базуватися на етичній прозорості алгоритмів штучного інтелекту, дотриманні принципу «під контролем людини» та подоланні професійної ізоляції суддів через впровадження механізмів інтерв'ї.

Аналіз виконання вимог переговорного розділу 23 виявив небезпечний парадокс: за наявності високого рівня гармонізації законодавства судова система перебуває на межі функціонального колапсу через гострий кадровий дефіцит і критичне недофінансування. Це означає, що держава де-юре гарантує доступ до суду, але де-факто не забезпечує належну кількість суддів для розгляду справ у розумні строки, що може бути кваліфіковано як порушення статті 6 ЄКПЛ через системні недоліки організації правосуддя.

Запровадження Єдиних показників оцінки доброчесності та професійної етики є ключовим запобіжником проти політичного втручання в кар'єру судді. Посилення ролі Громадської ради доброчесності через механізм обов'язкового подолання її негативного висновку кваліфікованою більшістю ВККСУ забезпечує необхідний баланс між суддівським урядуванням і громадським контролем.

Швидкі темпи цифровізації правосуддя в Україні (ЄСІКС, електронний кабінет) вимагають негайного впровадження запобіжників проти «профілювання суддів» та автоматизованого прийняття рішень без людського контролю. Технологічна модернізація має супроводжуватися суворим дотриманням принципів Європейської етичної хартії про використання ШІ, щоб цифровізація стала інструментом доступу до суду, а не бар'єром для реалізації права на справедливий судовий розгляд.

Отже, Україна сформувала відповідну законодавчу базу для забезпечення незалежності судової влади, проте стійкість цієї системи залишається вразливою до політичних впливів у суміжних інститутах (прокуратура, Конституційний Суд України) та внаслідок критичного недофінансування. Подальший поступ України до ЄС у межах кластера 1 залежатиме від здатності держави перейти від формального ухвалення законів до реального забезпечення фактичної

спроможності кожного судді працювати незалежно, попри виклики воєнного стану та процеси цифровізації.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*